

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Ainiala, Terhi; Jantunen, Jarmo Harri

Title: Slanginimet Hesa ja Stadi Suomi24-keskusteluissa : korpusonomastinen kurkistus

Year: 2020

Version: Published version

Copyright: © Kotimaisten kielten keskus, 2020

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Ainiala, T., & Jantunen, J. H. (2020). Slanginimet Hesa ja Stadi Suomi24-keskusteluissa : korpusonomastinen kurkistus. *Kielikello : kielenhuollon tiedotuslehti*, 2020(1).
<https://www.kielikello.fi/-/slanginimet-hesa-ja-stadi-suomi24-keskusteluissa-korpusonomastinen-kurkistus>

Kielikello

Artikkeli 1/2020

Terhi Ainiala, Jarmo Harri Jantunen

Slanginimet *Hesa* ja *Stadi* Suomi24-keskusteluissa

- korpusonomastinen kurkistus

Nimet Hesa ja Stadi mielletään melko latautuneiksi, ja niihin liitetään paljon mielikuvia. Monilla on myös käsitys siitä, ketkä näitä nimiä käyttävät. Mutta millaisia ovat näihin slanginimiin liittyvät keskustelut todellisuudessa? Kurkistus Suomen suosituimmalle keskustelupalstalle paljastaa, mistä puhutaan silloin, kun Helsingistä puhutaan slanginimillä.

Helsinkiä tarkoittavista slanginimistä *Hesa* ja *Stadi* ovat tunnetuimmat. Niiden synty voidaan ajoittaa Helsingin eli Stadin slangin alkuhistoriaan yli sadan vuoden taa. Molempiin liittyy voimakkaita käsityksiä siitä, ketkä näitä nimiä käyttävät. *Hesaa* pidetään muualta Helsinkiin muuttaneiden ja Helsingin ulkopuolella asuvien käyttämänä, *Stadi* on taas leimautunut syntyperäisten helsinkiläisten käyttämäksi.

Hesaa ja *Stadia* koskevissa aiemmissa tutkimuksissa on aineistona käytetty pääasiassa kyselylomake- ja keskusteluaineistoja sekä helsinkiläisten haastatteluja. Menetelmät ovat olleet laadullisia. Tässä selvityksessä lähtökohtamme on pikemminkin määrällinen, ja tutkimus etenee laadulliseen analyysiin. Tutkimuksemme perustuu laajaan verkkokeskustelukorpukseen eli sähköiseen tekstiaineistoon sekä tilastolliseen analyysiin. Yhdistämme työssämme korpustutkimuksen ja nimistöntutkimuksen lähtökohtia, ja kutsumme tutkimustamme *korpusavusteiseksi onomastiikaksi* eli *korpusonomastiikaksi*. Nimistöä on tähän mennessä tarkasteltu korpusaineistoin ja -menetelmin hyvin harvoin. Tutkimuksemme vastaa kysymykseen, millaisia ovat näihin slanginimiin liittyvät keskustelunaiheet verkkoaineistossa.

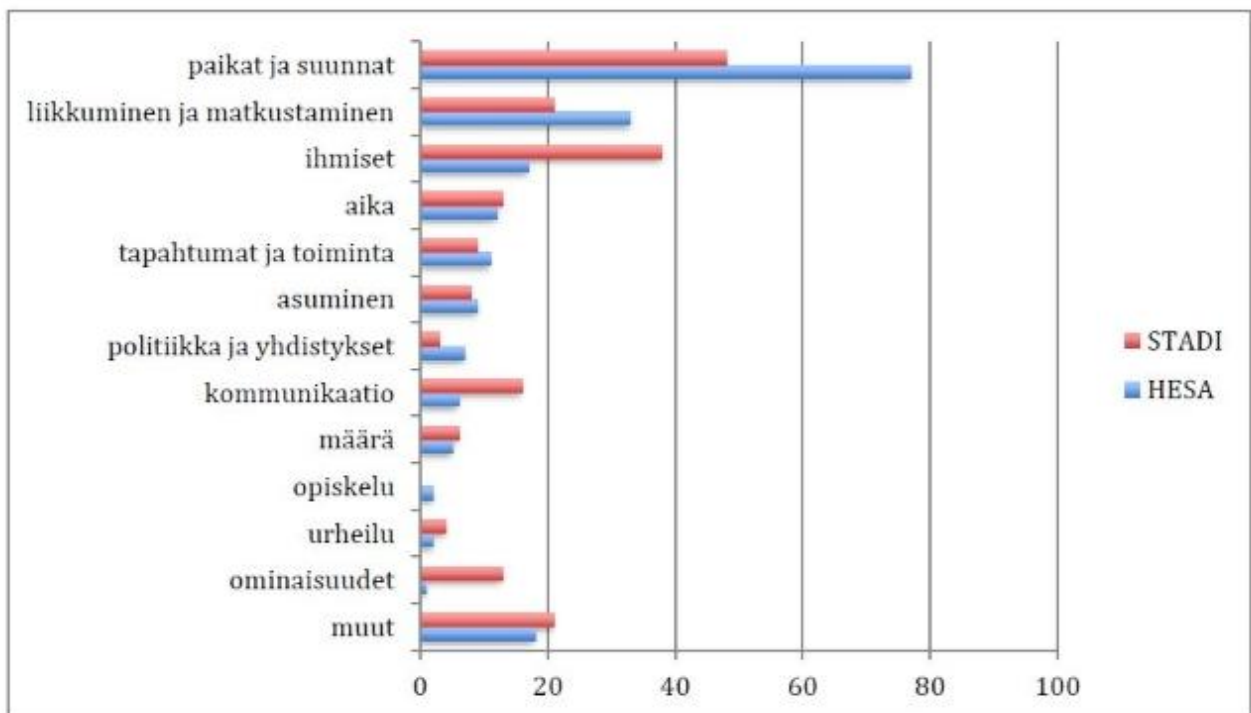
Analyysia Suomi24-keskusteluista

Käytämme aineistonamme nyt jo varsin paljon hyödynnettyä Suomi24-verkkokeskusteluista tehtyä Suomi24-korpusta, joka on saatavissa Kielipankista. Olemme hakeneet aineistomme Korp-työkalulla; haku tuotti lähes 50 000 osumaa sekä *Hesasta* että *Stadista*. Yhteensä koko aineiston määrä on 3,3 miljoonaa sanaa.

Tutkimuksemme lähtee liikkeelle hakusanojen *Hesa* ja *Stadi* vierussanojen eli ns. kollokaattien tilastoimisesta. Otimme huomioon sellaiset sanat, jotka esiintyvät näiden hakusanojen yhteydessä vähintään 30 kertaa alueella, joka ulottuu *Hesasta* ja *Stadista* 4 sanaa vasemmalle ja oikealle. Seuraavassa esimerkissä tarkastelualue on lihavoitu: ***Mitä te aijotte tehdä, että kesällä Hesaan uskaltaa tulla ja asemalla liikkua junniin tai niitä vaihtaa?*** (Kaikki esimerkit esitetään siinä asussa, jossa ne ovat Suomi24-aineistossa. Kirjoitus- tai lyöntivirheitä ei ole korjattu.)

Nostimme analyysiin mukaan kaikkiaan 200 vierussanaa kummaltakin nimeltä, ja ryhmittelimme nämä sanat merkityksen perusteella. Ryhmien avulla pääsemme kiinni siihen, mistä keskustellaan silloin, kun näitä slanginimiä käytetään Suomi24:ssä.

Kuviosta näkyvät merkitysryhmät, joita kollokaatit muodostavat. Kolme suurinta ryhmää ovat paikat ja suunnat, liikkuminen ja matkustaminen sekä ihmiset. Esittelemme ensin slangisanoja yhdistäviä merkitysryhmiä, ja sen jälkeen nostamme esiin *Hesaa* ja *Stadia* erottavia ryhmiä.

Hesalle ja Stadille tyypilliset merkitysryhmät.

Bailaava *Stadi* ja konsertteihin kutsuva *Hesa*

Molemmille slanginimille yhteisiä merkitysryhmiä ovat aikaan, tapahtumiin ja toimintaan sekä asumiseen liittyvät ilmaukset, mutta myös politiikka ja yhdistykset, urheilu, opiskelu ja määrän ilmaiseminen ovat esillä. Näissä on kuitenkin pieniä laadullisia eroja. Molempia slanginimiä yhdistävät aikaa ilmaisevista sanoista esimerkiksi *tänään*, *viikonloppu* ja *yö* (esim. 1), mutta viikonloppuun sijoittuvia viikonpäiviä (*perjantai*) on enemmän *Hesalla* (esim. 2).

- 1) **tänään** oli *stadissakin* enää 2 astetta ihan meren rannallakaan
- 2) Esim viime **perjantaina** Pekingin lento lähti *Hesasta* tunnin myöhässä kun odoteltiin Köpiksestä saapuvia matkustajia.

Nimiä yhdistää myös tapahtumista, juhlista ja toiminnasta kertova merkitysryhmä, mutta slanginimien välillä on kuitenkin eroja: Yhteisiä ovat vain *keikka*, *vappu* ja *juhlia*. *Hesaan* liittyviä ovat mm. *kisa*, *konsertti* ja *näyttely* sekä verbit *järjestää*, *järkätä* ja *juhlia*. *Stadin* lähiympäristöstä löytyvät sen sijaan *bileet*, *joulu* ja *juhannus* sekä verbit *bailata*, *bilettää* ja *dokata*. Näyttäisikin siltä, että *Hesan* yhteydessä keskustellaan enemmän erilaisista yleisötapahtumista (esim. 3). *Stadi* puolestaan liittyy juhlimiseen, joko erilaisten pyhien viettoon tai sitten – slangisanoja käyttäen – ”bailaamiseen” (esim. 4).

- 3) Oon ainakin menossa niitten **konserttiin**, *hesaan*, joka on muuten ihan kohta!!!!

- 4) nyt mä lähen tonne *stadiin* **bailaamaan** poikaystävä ja sen kamujen kaa.

Kolmas yhteinen merkitysryhmä on asuminen. Yhteisiä ovat mm. *asua*, *muuttaa* ja *yksiö*. Vain *Hesan* yhteydestä löytyy mm. *asunnoton*, *kaksio* ja *muutto*, *Stadin* vuorostaan *asunto* ja *kämpä*. Usein muuttamiseen liitetään tunnepitoisia näkemyksiä joko Helsinkiin muuttamisen puolesta tai sitä vastaan (esim. 5).

- 5) Sellaista päivää ei tule koskaan näkymää, että **muuttaisin** *hesan* kalliiseen ja stressautuneeseen ihmismassaan.

Mikä erottaa *Stadia* ja *Hesaa*?

Suomi24:ssä jotkin merkitysryhmät ovat tyypillisempiä toiselle slanginimistä. Esimerkiksi paikoista ja suunnista keskustellaan selvästi enemmän *Hesan* kuin *Stadin* yhteydessä. Myös liikkumista ja matkustamista merkitseviä sanoja on *Hesan* tapauksessa enemmän.

Paikkojen ja suuntien ryhmässä esiin nousevat kaupungit, joita *Hesasta* keskusteltaessa on huomattavan paljon. Ne voivat ovat sekä suomalaisia että ulkomaisia kaupunkeja, kuten *Lahti* ja *Tukholma*. Kaupungit mainitaan usein silloin, kun aiheena on matkailu. *Hesa* nähdäänkin usein pisteenä, josta matkustetaan kauemmaksi, kuten esimerkissä 6.

- 6) Mistä tiedät matkustatko esim. Venäjälle tai kauemmas, päiväristeily **Pietariin** *Hesasta* alle 50.

Stadista keskusteltaessa näkökulma on usein toinen, ja esiin nousee Helsingin ydinkeskusta ja kantakaupunki. *Stadi*-nimellä voidaan viitata Helsinkiin mutta ennen kaikkea sen keskustaan. Esimerkistä 7 näkyy jälkimmäinen viittauskohde, ja *Stadin* eli keskustan vastapari nousee siinä *Itis*, jolla viitataan todennäköisesti Itäkeskuksessa sijaitsevaan kauppakeskus Itikseen.

- 7) Ketuttaa et oli ihan hukkareissu lähtee *stadiin*, ja vielä JULKISILLA, ois kannattunu vaan lähtee omal autolla suoraan **itixeen**.

Paikkojen ja suuntien ryhmässä Helsingin rautatieasema on merkittävä keskustelunaihe, mutta *Hesan* yhteydessä puhutaan *asemasta* ja *asematunnelista*, kun taas *steissi* viihtyy yhdessä *Stadin* kanssa (esim. 8). *Steissi* on jo 1950-luvulla käytössä ollut rautatie- tai linja-autoasemaa ja erityisesti Helsingin rautatieasemaa tarkoittava slangisana.

8) Aika paljon näkyy *stadissakin steissillä* notkuvan päivällä (työaika!!) monikulttuurin edustajia.

Pääkaupungissa liikutaan luonnollisesti monilla liikennevälineellä, *Hesassa* kuitenkin *bussilla* ja *taksilla*, *Stadissa* taas *dösällä* (esim. 9) ja *pirsillä*.

9) Vika **dösä** lähtee 22.35 *stadista* että silleen...

Suomi24-keskusteluissa puhutaan paljon myös ihmisistä ja ihmisryhmistä, ja tällainen on selvästi tyypillisempää *Stadille*. *Stadin* yhteydessä käytetään paljon slangisanoja (kuten jo edelläkin nähtiin); näitä ovat mm. *friidu*, *jäbä*, *kundi*, *starbu* ('mies') ja *landepaukku*. Slangisana ja *Stadi* muodostavat usein hyvin kiteytyneen ilmauksen, kuten *Stadin kundi* ja *Stadin gimma* (esim. 10). *Hesan* kanssa yhdessä viihtyy vain yksi slangisana, joka on *kundi*.

10) *Stadin kundit* ja **gimmat** ei oo dorkii.

Myös maalaisia merkitsevät *maalainen* ja *savolainen* sekä halventaviksikin luonnehdittavat *landepaukku*, *juntti* ja *heinähattu* (esim. 11, 12) nousevat esiin *Stadin* yhteydessä. Tällaisten ilmausten avulla halutaan korostaa eroa ja etäisyyttä eteläisen Helsingin ja muun Suomen välillä.

11) luuseri **savolainen**, oletko muuttanut oikeen *stadiin*

12) Ei **heinähattujen** tarvii *Stadiin* tulle mitään neuvomaan.

Hesan kanssa tavallisin ihmistä merkitsevä sana on *minä*-pronominin muoto *mää*. Muoto mielletään usein eri variantiksi kuin pääkaupunkiseudun kieleen kuuluva *mä*, ja sen voi katsoa liittyvän oman identiteetin esittelyyn: voidaan siis tuoda esiin identiteettiä "hesalaisena", ei syntyperäisenä helsinkiläisenä. Esimerkissä 13 tätä identiteettiä vahvistetaan vielä puhuttelemalla lukijaa *sää*-pronominilla.

13) **Määkin** asun *hesas*, haluisit sää seksiseuraa kans.?

Slangi-*Stadi* ja yleiskielinen *Hesa*

Erilaiset kommunikaatioon yhdistyvät sanat ovat tyypillisiä *Stadille*, eikä niitä juurikaan esiinny *Hesan* yhteydessä. Molemmille yhteisiä ovat mm. *kutsua* ja *slangi*. *Kutsua* on tavallinen, kun palstalaiset keskustelevat kielimuodoista ja siitä, miksi esimerkiksi Helsinkiä tai jotain muuta paikkaa kutsutaan (esim. 14). Slangi on tyypillisesti kiteytynyt yhdistelmään *Stadin slangi*, ja keskustelussa esitetään vahvojakin käsityksiä slangin ominaispiirteistä (esim. 15).

14) pennut **kutsuu** miksi haluaa, ainakin varttuneemmat **kutsuu** *stadiksi* ja *hesaksi*, landeista, aivan sama millä **kutsuvat**.

15) Vekslailee ei kuulu *stadin slangiin* ja busseil on stadissa DÖSÄ.

Bamlaa, murre ja *vääntää* liittyvät *Stadiin*. Slangiasuinen *bamlaa*-verbi ('puhua') esiintyy usein, kun aiheena on juuri slang. Huomattavan usein tällaiset kommentit on kirjoitettu slangiksi (esim. 16), ja joskus *Stadi* esiintyy yksinään kielimuodon (*Stadin slang*) merkityksessä (esim. 17). *Murre* puolestaan voi esiintyä silloin, kun tehdään eroa helsinkiläisen ja Suomen muiden kielimuotojen välillä. Silloin voidaan korostaa, että helsinkiläinen puheenparsi ei ole murretta (esim. 18). *Vääntää* liittyy usein jonkin kielimuodon, monesti slangin, väärällä tavalla käyttämiseen (esim. 19).

16) Snyygisti gliffa idis. Kaikki föliin nyt, ruvetaan **bamlaan** *stadin* slangii.

17) *Stadiks* saa **bamlaa**.

18) Moukurapää ei snajjaa, et *stadin* kieli ei o **murre** joka valitettavasti katoaa näiden ja muiden mamujen takia.

19) Nyt repesin viimeistään. Kun Keravalla asuva savolainen **vääntää** *stadin* slangia, niin eipä voi olla juuri huvittavampaa ilmiötä.

Jotakin ominaisuutta merkitsevistä ilmauksista yhteinen on *ykkönen*. Se esiintyy keskusteluissa, joissa tuodaan esiin kaupungin paremmuus suhteessa muihin (esim. 20), tai se voi liittyä urheilukontekstiin. Esimerkissä 21 nostetaan esiin *Stadin* ja *Hesan* ero suhteessa erilaisiin helsinkiläisidentiteetteihin. Joskus keskustellaan myös *Kehä ykkösestä*.

20) Turussa on kyl muutaman kerran järjestetty ihan hyvät Ravet, mut muuten *Hesa* on kyl ihan **ykkönen!**

21) HIFK on vieläkin **ykkönen** *Stadissa* ja tulee aina olemaan. Hesassa se on Jokerit. Helsingin herruus katotaan sitte joskus keväällä.

Stadin kanssa usein tavattavia sanoja ovat myös mm. *aito, gimis, nasta* ja *paljasjalkainen*. Näistä varsinkin *aito* ja *paljasjalkainen* liittyvät keskusteluihin, joissa tuodaan esiin helsinkiläisyyteen ("stadilaisuuteen") kuuluvia ilmiöitä ja ominaisuuksia (esim. 22). *Aito* kytkeytyy myös osaksi kiteytynyttä ilmausta *aito stadin gimma* (esim. 23), jossa jälkimmäisenä osana voi olla myös *kundi* tai *friidu*. *Gimis* eli 'kiva', 'hyvä' on taas tuttu laulun sanoistakin: *Niin gimis on Stadi*.

22) No **aito paljasjalkainen** stadilainen sanoo, että *stadi* on stadi.

23) Soinilta puuttuu Helsingissä oikea, **aito stadin** gimma joukoistaan.

Näissä ominaisuuksiin liittyvissä keskusteluissa nostetaan esiin aiemmasta tutkimuksesta tuttuja *Stadiin* liitettyjä merkityksiä aitoudesta ja paremmuudesta suhteesta muihin. Vertailtavina ovat usein joko muut kaupunkilaiset, joita ei pidetä "aitoina stadilaisina", tai sitten Helsingin ulkopuolella asuvat suomalaiset.

***Stadissa ja Hesaan* – erilaiset näkökulmat**

Käyttämämme korpus ja tilastollinen menetelmä ovat nostaneet esiin sellaisia Helsingistä keskustelemiseen liittyviä piirteitä, joita ei ole aiemmin tunnistettu. Toisaalta analyysimme vahvistaa ison aineiston avulla jo aiemman tutkimuksen havaintoja. Kun tarkastellaan muuhun kuin alun perin tutkimuskäyttöön tuotettuja tekstejä (tai muita aineistoja), voidaan päästä kiinni merkityksiin ja kielenkäyttötapoihin, joita ei aiemmin ole voitu havaita. Tätä voidaan pitää korpusavusteisen onomastiikan etuna.

Tutkimuksemme vahvistaa muun muassa sen, että slanginimi *Stadi* liittyy usein keskusteluihin, joilla ilmenetään tietynlaista helsinkiläistä identiteettiä ja nostetaan esiin tietoisuus syntyperäiseen, aitoon helsinkiläisyyteen liittyvistä ominaisuuksista. Tuttua on sekin, että *Stadi* esiintyy usein muiden slangisanojen kanssa, ja tässä ero *Hesaa* on suuri. Ilmentävähän slangisanat ja -nimet eräänlaista aitoa helsinkiläisyyttä. *Hesa* näyttää esiintyvän yleispuhekielisemmässä ympäristössä.

Uutena havaintona nousi esiin slanginimien vahva yhdistyminen liikkumiseen ja matkustamiseen. Erityisen voimakkaasti tämä näkyy *Hesa*-keskusteluissa: tästä kertovat liikkumista ja matkustamista merkitsevät sanat, mutta lisäksi sekä paikkoja että ihmisiäkin koskevat sanat vahvistavat tämän.

tulla vierailevana sillä käyn <u>usen</u>	<u>hesassa</u>	<u>miiteissä.</u>
lapista ... <u>antalyaan</u> lennetään	<u>hesasta</u>	mutta siitä on tunnin matka <u>alanyaan</u>
ei sitä tekisi. Tuolla veneeni	<u>Hesassa</u>	kelluu. Saa tulla katsomaan
verovaroja/vuosi, jonka jokaikinen	<u>Hesaa</u>	tai muualle suurempiin ympyröihin muut
tämän <u>tuppulan</u> kehittämiseen.	<u>hesasta</u>	<u>minä tänne</u> tulin ja siellä en pelännyt
ensimmäisen kerran väkivaltaa	<u>hesassa</u>	sai kulkea rauhassa no ei ne kyllä
siirtyä <u>postimyyntikauppaan</u> jos sieltä	<u>hesasta</u>	saa noin edullisesti vie pois vaan
Oletko muuttanut	<u>HESAAAN</u>	, minä olen <u>asunnut</u> aina <u>Stadissa</u>
<u>Rankinator</u> ois kans <u>salakeikalla</u>	<u>Hesas</u>	<u>päi ennen jouluu</u> ???

Esimerkkejä *Hesa*-nimestä käyttöyhteydessään.

Myös *Stadiin* liittyy liikkuminen, mutta näkökulma on aivan toinen: *Hesan* tapauksessa liikutaan kohti Helsinkiä tai Helsingistä pois, mutta *Stadissa* liikutaan pikemminkin kaupungin sisällä. *Stadi* ei myöskään ole mikään pistäytymispaikka konsertteihin ja muihin tapahtumiin taikka välietappi matkalla kauemmas, kuten *Hesa* on. Suomi24-keskusteluissa katsotaankin *Stadia* sisältäpäin, kun taas *Hesasta* puhutaan kaupunkia ulkopuolelta katsoen.

Suomi24-keskustelupalstan kirjoittajat tulevat ympäri maata, joten keskustelu heijastaa ainakin jossain määrin eri puolella Suomea asuvien ihmisten kielenkäyttötapoja ja ajatuksia. Uskomme, että korpusonomastinen tutkimus voi rikastaa paljon kaupungeista ja kaupunginosista, maista ja alueista sekä yleensäkin nimistä käytävää keskustelua.

Lue lisää

Ainiala, Terhi – Jantunen, Jarmo H. 2019: Korpusonomastinen tutkimus slanginimistä *Hesa* ja *Stadi* digitaalisissa diskursseissa. – *Sananjalka* 61 s. 57–79.

Terhi Ainala

Kirjoittaja on nimistöntutkimukseen erikoistunut suomen kielen yliopistonlehtori Helsingin yliopistossa. Kuva: Ilmari Fabritius.

Jarmo Harri Jantunen

Kirjoittaja on korpustutkimukseen erikoistunut suomen kielen professori Jyväskylän yliopistossa. Kuva: Inari Niininen.